

4.ULUSAL KADIN ÇALIŞMALARI TOPLANTISI "KADIN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE DOĞRU YÖNTEM, STRATEJİ VE POLİTİKALAR"

Ege Üniversitesi Kadın Sorunları
Araştırma ve Uygulama Merkezi
ve
Ege Kadın Araştırmaları
Derneği

4. ULUSAL
KADIN ÇALIŞMALARI TOPLANTISI
"KADIN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE DOĞRU
YÖNTEM, STRATEJİ VE POLİTİKALAR"

Ege Üniversitesi Kadın Sorunları
Araştırma ve Uygulama Merkezi
ve
Ege Kadın Araştırmaları
Derneği

4.ULUSAL

KADIN ÇALIŞMALARI TOPLANTISI

"KADIN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE DOĞRU
YÖNTEM, STRATEJİ VE POLİTİKALAR"

Ege Üniversitesi Kadın Sorunları
Araştırma ve Uygulama Merkezi
ve
Ege Kadın Araştırmaları
Derneği Yayını

© 1998

ISBN 975-483-428-8

Basıldığı yer:

Bornova Can Ofset 339 81 56

ÖNSÖZ

Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKAM) ve Ege Kadın Araştırmaları Derneği (EKAD), 7 - 9 Eylül 1998 tarihinde, kadınların yaşamın her alanındaki sorunlarının çözümüne yönelik **4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı'nı** düzenledi. Toplantı çeşitli Üniversitelerin Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezlerinde görev yapan, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalları ve Yüksek Lisans Programlarında ders veren, Bakanlıklarda, Devlet Bakanlığı kadın birimlerinde, sivil toplum örgütlerinde, kadın platformlarında, siyasi partilerin kadın kollarında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kadın birimlerinde görev yapan çok sayıda kadının bildirili ya da dinleyici olarak katılımıyla gerçekleşti.

Kadın Sorunlarının Çözümüne Doğru: Yöntem Strateji ve Politikalar başlığı altında düzenlenen toplantının üç gün içerisinde bu başlığın gösterdiği amaca tam olarak ulaşması beklenemezdi. Grup çalışmalarında ve raporlarda kadın sorunlarının çözümlerine yönelik olarak geliştirilen önerileri hayata geçirilmesi zaman ister. Ancak toplantı Türkiye'de kadın çalışmaları alanında yer alan ve kadın sorunlarının çözümüne yönelik projelerde görev yapan kadınları biraraya getirmiş ve bir forum yaratılmasına katkıda bulunmuştur.

4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısındaki atölye çalışmalarında tartışılan bildirilerin yer aldığı bildiriler kitabı *Kadın Çalışmaları, Kadın Sorunlarına Yönelik Çalışmalar, Kadın Sorunlarını Tanımlayıcı Alan Çalışmaları ve Kadın Sorunları Üzerine Kişisel Görüşler* başlıkları altında ele alındı. Ancak video çekimleri yapılan panellerdeki konuşmaların çözümü gerçekleştirilemediğinden çok arzu etmemize rağmen kitapta yer alamadığı için üzgünüz.

Toplantının gerçekleştirilmesi ve çeşitli kuruluşlardan gelen konuklarımızın ağırlanmasındaki içten ilgi ve anlayışından dolayı başta Sayın Rektörümüz Prof.Dr.Refet SAYGILI olmak üzere Ege Üniversitesi Rektörlüğüne, Sayın Valimiz Kemal NEHROZOĞLU'na ve Ziraat Fakültesi Dekanlığına, maddi katkıda bulunan özel kuruluşlara, toplantının düzenlenmesindeki özverili çalışmaları nedeniyle Düzenleme Kurulunda görev alan arkadaşlarıma, kitabın hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Sayın Prof.Dr.Günseli SÖNMEZ İŞÇİ, Dr.Ali PEKSÜSLÜ ve Uzm.Yeşim SAYGILI'ya, ayrıca yazım işlerini ve düzenlemeleri yapan sevgili öğrencimiz Bilge GÜRSAL ve sekreterimiz Nuray KOCA'ya teşekkür etmeyi zevkli bir görev biliyorum. Elinizdeki kitap **4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı'nın** bir ürünü olup gündeme gelen sorunların yeniden gözden geçirilmesi ve çözümlerine yönelik adımlar atılması dilek ve umuduyla saygılar sunarım.

Prof.Dr.Seval SEKİN
E.Ü. Kadın Sorunları Araştırma
ve Uygulama Merkezi Müdürü

İÇİNDEKİLER

ŞİİR	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
AÇILIŞ KONUŞMALARI.....	XIII
BİLDİRİLER.....	1
1. KADIN ÇALIŞMALARI	
<i>Kadın Araştırmalarında Yeni Yaklaşımlar</i>	
Ayşe Karaduman Taş	1
<i>Akademide Kadın Çalışmaları Deneyimi, Sorunları ve Disiplinlerarası Yapısı Üzerine Tartışma</i>	
Evrin Özkan - Saadet Koç	6
<i>Kadın Çalışmaları Merkezleri: Nereye Doğru ?</i>	
Aksu Bora.....	13
<i>Kadın Çalışmalarında Feminist Bakış Açısı ve Etnografik Araştırmaların Yeri: Bir Gecekondu Mahallesinde Yapılan Alan Çalışmasının Düşündürdükleri</i>	
Tahire Erman.....	15
<i>Örgüt Analizi Yöntem ve Tekniklerinin Kadın Örgütleri Açısından Yeniden Sorgulanması</i>	
Songül Sallan Gül - Zehra Aksu Coşkun.....	19
<i>Bir Popüler Kültür Ürünü Olarak Müzik Videoları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Yeniden Üretilmesi</i>	
Çiğdem Esin.....	28
<i>Margarin Kadınları - Dondurma Kızları: Gıda Reklamlarında Kurgulanan Kadınlıklar Üzerine Bir İnceleme</i>	
Heves Berksü	32
<i>Kadınca Çizgiler: Piyale Madra ve Ramize Erer Örneğinde Kadın Mizahı Üzerine Bir Tartışma</i>	
Evrin Özkan	37
<i>Türk Basınından Yakın Tarihli Örneklerle Kadına Yönelik Olumsuz Tutumlar: Söylem Analizi Açısından Bir İnceleme</i>	
Ayşe Lahur Kırtunç - Emine Sonal.....	43
<i>Ka.Der Bağlamında Adaylığı Belirginleşen Kadınların Strateji ve Politikaları</i>	
Berrin Balay.....	53
<i>Kadın Politikalarının Üretimiyle İlgili Bazı Kuramsal Tartışmalar</i>	
Filiz Kardam - Akın Atauz	60

Eğitim: Kadınlarla Birlikte Kadınlar İçin	
Meltem Ağduk Gevrek	67
Toplumsal Cinsiyet Konulu Bir Lisans Dersi Üzerine Gözlemler	
Mine Tan	70
Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Seçmen Kadınların Siyasete Bakışı	
Berrin Balay	77
Kadın Politikasının Çıkmazları: KSSGM	
Hanife Aliefendioğlu - Ebru Saner Kaan	83

II. KADIN SORUNLARINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Türkiye'de Sığınmaevi Olgusu	
Füsun Tayanç	90
Üniversite Gençlerinin Kadınların Siyasal Katılımına Yönelik Tutumları	
Ayşegül Yaraman	97
Şiddet İle İlgili Yasalarda Erkek Egemen Bakış	
Necmi Çekin - Bülent Savran - Mete K.Gülmen - Behnan Alper - Ahmet Hilal	100
Kadının Çalışma Yaşamında Geleneksel Yapının Etkisi	
Dilek Çiftçi Yeşiltuna	102
Çalışma Yaşamında Kadının Sağlık ve Sosyal Sorunları	
Aliye Mandıracıoğlu	105
Kadın ve Erkeklerin Gelir Getirmeyen Faaliyetlerinin İncelenmesi: Zaman Kullanım Anketleri	
Gülfer Dikbayır	111
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Gönüllü Kadın Kuruluşlarının Kadının Güçlendirilmesine Yönelik Yaklaşımları	
Emine Gönen - Şengül Hablemitoğlu	115
Eğitim Sisteminde Kız Çocukları	
Fatma Gök	121
Buca Halk Eğitim Merkezi Kursiyerlerinin Kadın Sorunlarını Araştırma Projesi	
Merih Eroğlu	123
Klimakterium Dönemindeki Kadınlarda Cinsel Sağlığın Korunup Geliştirilmesi	
Ümran Oskay	128
Alkol ve Kadın Sağlığı	
Aycan Karaaslan - Oya Uysal	132

<i>Kadına Yönelik Şiddet</i>	138
Ümit Turan.....	
<i>Kadına Uygulanan Cinsel Şiddet ve Kadın Sağlığına Etkisi</i>	149
Nesrin Reis.....	
<i>Adölesans Dönemi ve Cinsellik</i>	153
Ayten Dinç	
<i>Erken Cinsellik, Evlilik ve Doğurganlığın Genç Kadınların Sağlığı Üzerine Etkileri</i>	160
Emel Lülecı - Aliye Mandıracıoğlu - Fethi Doğan.....	
III. KADIN SORUNLARINI TANIMLAYICI ALAN ÇALIŞMALARI	
<i>Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezlerine Başvuran Kadınların Evlenme Biçimleri ve Evliliği Algılamaları</i>	166
Ayla Bayık - Esin Türkistanlı - Aynur Uysal - Ziyafet Uğurlu	
<i>Modern ve Geleneksel Aile Planlaması Yöntemi Kullanan Kadınların Aile İçi Kararlara Katılımı ve Bu Kararlarından Memnuniyetleri</i>	173
Süheyla Altuğ Özsoy	
<i>Türkiye'de Kadının Konumu ve Sorunların Çözümü (Kadının Toplumsal Cinsiyet Rollerı ve Kültürel Sorunlarını Çözmeye Yönelik Strateji ve Politikalar)</i>	181
İnci Erefe	
<i>İstanbulda Yaşayan Kadınların Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal Rollerini Algılayış Biçimleri</i>	186
Lale Yılmaz - Anahit Coşkun	
<i>Evlerde Temizlik İşçisi Olarak Çalışan Kadınların Eğitim İhtiyacı</i>	194
Nedime Şanlı - Mine Arlı.....	
<i>Kadın Eğitiminin Gerekliiliği</i>	198
Özgün Bener	
<i>Kadınların Aile Yaşamı İle İlgili Sorunlarını Çözmeye Yönelik Bir Eğitim Modeli Önerisi</i>	202
Şadan Tokyürek.....	
<i>Ege Üniversitesi Potansiyel Kadın Akademisyenlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri</i>	206
Ebru Çelikel - Ahmet İkiz	
<i>Manisa İli Temel Sağlık Hizmetlerinden Yararlanan Kadınların Düzenli Jinekolojik Muayene Yaptırmama Nedenlerinin İncelenmesi</i>	210
Nursen Bolsoy - Şenol Sezgin.....	
<i>Hasta Kadınların Eşleri Tarafından Desteklenme Durumu</i>	217
İsmet Eşer - Nilgün Dereli.....	

<i>Meme Kanseri Olan Kadınlarda Hastalığa Uyumda Kullandıkları Başağıkma Stratejilerinin Deęerlendirilmesi</i> Çiçek Fadiloęlu - Asiye Durmaz Akyol.....	222
<i>Bir Sorun Ki Adı Yok! Kadın ve Hemşirelik</i> Ayfer Karadakovan - Hatice Ulutaş.....	234
<i>Kadın Dergileri ve Sigara</i> Münevver Kılıç - İsmet Eşer.....	238
<i>Adana'da Sosyo-Ekonomik Yönden Farklı İki Yerleşim Yerinde Oturan Kadınların Konut ve Modernleşme İndeksi Açısından İrdelenmesi</i> Tuncay Özgünen - Gülseren Ağrıdağ - Nazan Alpaslan	244
<i>Kadınlarda Sıkıntı Yaratan Bir Sorun: Üriner İnkontinans</i> Leyla Khorshid - İsmet Eşer.....	249
<i>Ankara Gölbaşı Bölgesinde Menapozdaki Kadınların Menapoz Dönemi İle İlişkili Olan Yakınmaları</i> Ufuk Yıldırım - Işıl Maral - Seçil Özkan - M. Ali Bumin.....	255
<i>Kadınlarda Depresyon</i> Gönül Özgür.....	260
<i>Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kadınlarının Sorunlarına Genel Bir Bakış</i> Nuran Elmacı.....	262
<i>Menapoz Yakınmaları Üzerine Hormon Replasman Tedavisinin Etkisinin İncelenmesi</i> Ümran Demir - Aynur Saruhan.....	265
<i>Klinisyen Hemşirelerde Problem Çözme ve Boyun Eğici Davranış Durumlarının İncelenmesi</i> Selmin Şenol Sezgin - Umut Seyfioęlu - Aksel Kaya	270
<i>Manisa'nın Çeşitli Sağlık Kuruluşlarında Çalışan Hemşirelerde Varis Görölme Sıklığının Araştırılması</i> Ahsen Şirin - Deniz Karasu.....	276
<i>Kırsal Kesimdeki Dönüşümler ve Kırsal Kadının Sorunları: Güney-Doğu Anadolu Projesi Kapsamında Bir Değerlendirme</i> Nilay Çabuk	281
<i>Aile Planlamasının Kadınların Yaşamı Üzerine Etkisi</i> Süheyla Altuğ Özsoy.....	286
<i>Manisa'da Özel Sektör ve Üniversitede Çalışan Kadın Yöneticilerin Özellikleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri</i> Hülya Tütek - Zümrüt Ecevit - Bahar Çolak	289

IV. KADIN SORUNLARI ÜZERİNE KİŞİSEL GÖRÜŞLER

<i>21. Yüzyılın Eşiğinde Kadın Sorunlarının Çözümüne Yönelik Genel Strateji</i> İlknur Kalan	306
<i>Kadının Hukuki-Geleneksel Yapıdan Kaynaklanan Sorunlarını Çözmeye Yönelik Politikalar - Kadın ve Şiddet</i> Gönül İşler	312
<i>Kadının Evlilik, Nikah ve Boşanma Bağlamındaki Sorunları</i> Asuman Doğru - Şafak Sarı - Seher Atacı	315
<i>Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde Kadının Siyasetteki Yeri</i> İnci Tüccaroğlu.....	324
<i>Kadın İstihdamı Konusunda Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü</i> Behice Eryıl.....	328
<i>Dünyamızı Barışa Götüren Süreçte En Büyük Eğitmen Kadın</i> Violet Bağcuvan	329
<i>Kadının Eğitimindeki Yanlış Politikalar ve Eğitimsizlik</i> Gülşen Ataseven	335
<i>Kadının Eğitim ve Çalışma Yaşamındaki Sorunlarını Çözmeye Yönelik Strateji ve Politikalar</i> Nejla Hattapoğlu.....	345
4. ULUSAL KADIN ÇALIŞMALARI TOPLANTISI GENEL DEĞERLENDİRME	348
İSTİHDAM ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	352
EĞİTİM ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	356
SAĞLIK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	358
YÖNTEM ÇALIŞMA GRUBU RAPORU.....	359
KÜLTÜR ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	361
SİYASET VE HUKUK ÇALIŞMA GRUBU RAPORU	364
KATILIMCI LİSTESİ	365

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. Seval SEKİN

E.Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama
Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Refet SAYGILI

E.Ü. Rektörü

Kemal NEHROZOĞLU

İzmir Valisi

Işıl Saygın

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı

Sayın Bakan, Sayın Vali, Sayın Rektörler, Sayın Dekanlar ve Sevgili Konuklar

Düzenlenmesini üstlendiğimiz **4. Kadın Çalışmaları Toplantısı'** na hoş geldiniz. Sizleri saygı ile selamlıyorum.

Toplantımızın Cumhuriyet' in 75. Yılı'nı kutladığımız günlere rastlaması çok anlamlı olmuştur. Çünkü Atatürk'ün, Cumhuriyet' in ilanından sonra gerçekleştirdiği bir dizi devrim arasında önemli bir yer işgal eden ve ülkemiz kadınlarına çağdaş Avrupa ülkelerindeki kadınların sahip olamadığı pek çok hakların bir çırpıda verilmiş olması, yüzyıllarca toplum yaşamında geri plana itilmiş olan ülkemiz kadınlarını onurlandırmıştır.

Ne yazık ki, daha sonraki yıllarda bu hareket ivme kazanacağına, tersine bir durum ortaya çıkmış ve ilk yıllardaki hız kaybedilmiştir. Belki de, Türk kadınları bu hakları bir mücadele sonucunda elde etmedikler için tam değerini anlayamamışlardır. Büyük olasılıkla, bizim şu anda gerçekleştirmeye çalıştığımız bilinçlendirme çalışmalarının çok daha önceden başlatılması gerekiyordu.

Bununla birlikte, üniversitelere bağlı olarak kurulan ve kadın konusunda çalışan merkez sayılarının 11'e ulaşmış olmasını ümit verici bir gelişme olarak yad etmek gerekir. Bu merkezlerin birbirleriyle eşgüdüm içinde faaliyet göstermeleri gerektiği gibi, ülke çapında özellikle kadın konusunda çalışan sivil toplum örgütleriyle bir ağ oluşturmalarının kaçınılmaz bir gerçek olduğu inancındayız. Nitekim, bu toplantının başlıca amaçları arasında; kadın sorunlarının bilimsel bir açıdan ele alınıp incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik strateji ve politikalar üretilmesinin yanı sıra, üniversitelerimizdeki Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri arasında eşgüdüm çalışmalarına katkıda bulunmak da yer almaktadır. Bu nedenle bu program içerisinde bir eşgüdüm toplantısına özellikle yer verilmiştir. Biz Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi olarak, kadın çalışmalarıyla ilgili her türlü projeyi yüreklendirmeye, desteklemeye ve kucaklamaya hazırız. Aynı amaca hizmet etmek üzere Ege Kadın Araştırmaları Derneği'nin de kurulduğunu ve bu toplantının gerçekleşmesinde maddi ve manevi katkısının olduğunu belirtmek isterim.

Bu toplantıda, paneller ve grup çalışmalarıyla gerçekleştirilecek durum değerlendirilmesinin yanı sıra, daha önceki toplantılarda dile getirildiği gibi "kadın Çalışmalarında Yöntem" konusuna ağırlık verilmiştir. Yine yöntem dışında sağlık, eğitim, istihdam, hukuk, siyaset ve kültür gibi konulardaki grup çalışmalarıyla, katılanların tartışmaları sonucunda izlenmesi gerekli stratejilerin geliştirilmesi planlanmıştır.

Merkezimiz henüz 1996 yılı sonunda kurulmuş olmakla birlikte çalışmalarımıza büyük ilgi gösteren ve ihtiyaçlarımızın karşılanmasında her zaman yanımızda olan Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Refet SAYGILI' ya ve Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezlerini yakından izleyen ve problemlerimizin çözümünde yardımcı olup, Bakanlığı ile üniversitelerin entegrasyonunu sağlayan Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanımız Sayın Işıl SAYGIN' a huzurlarınızda içten teşekkürlerimi bildiriyorum. Birazdan burada "Kadın Sorunlarında Durum Analizi" ve öğleden sonra kampüsümüzde gerçekleştirilecek olan "Kadın Araştırmalarında Yöntem" konularındaki panellere katılacak panelistler ve grup çalışmalarını yönetecek olan moderatörler konularında birer değer olan uzmanlar arasından titizlikle oluşturulmuştur. Bizleri kırmayıp toplantımıza katkıda bulundukları için kendilerine yarıca teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Yine bu toplantının gerçekleştirilmesi sırasında özverili çabaları nedeniyle tüm çalışma ekibimize ve toplantımıza finansal destek sağlayan tüm kuruluşlara teşekkürü zevkli bir görev sayıyorum.

Kadın Çalışmaları Toplantısı' nın ülkemiz kadınının içinde bulunduğu olumsuzlukların giderilmesine katkıda bulunması dileğiyle saygılar sunarım.

* Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü.

Sayın Bakan, Sayın Vali, Sayın Dekanlar

Cumhuriyetimizin kuruluşunun 75. yılını kutlamaya hazırlandığımız şu günlerde Türk kadınının bir gösterge ve bir sembol olduğunu hatırlatarak sözlerime başlamak istiyorum. Türkiye'nin modern ve laik yapısının temel taşı ve güvencesi kadınlardır. Toplumsal yaşamın öznesini erkeklerin oluşturduğu ülkemizde kadın araştırmaları alanının bilimsel düzeyde kabul görmesi son on yılda hızlanmıştır. Ege Üniversitesinin kadın araştırmalarının kurumsallaşmasına katkısı, 1996 yılında Kadın Sorunları ve Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin kurulmasıyla başlamıştır. Bunu en yakın gelecekte açmayı planladığımız Kadın Araştırmaları Yüksek Lisans Programı takip edecektir.

Bilindiği gibi kadın araştırmaları yüksek lisans programları uzman elemanlar yetiştirir ve bu alanda üretilen kavramların ve oluşturulan terminolojinin eğitim ve kitle iletişim araçları ile kamuya mal edilmesine ve geniş kitlelere ulaşmasına yardımcı olur. Böylece toplumda bilinç ve duyarlılık yaratılmış veya artırılmış ve kadın araştırmaları alanının bilimsel meşruiyeti topluda yaygınlaştırılmış olur.

Bu tür bir çalışma disiplinler arası bir yapılanma gerektirmektedir. Bu , şu demektir: Alanı tartışabilmek ve sonuçları anlamlı kılmak için tarih, felsefe, ekonomi, hukuk, sosyoloji, sağlık bilimleri, demografi ve kültür açılarından bakmak zorunludur. İşte bu nedenle **4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı** ve sonuçları Üniversitemiz merkezimiz açısından çok önemlidir. Bu toplantıdan çıkacak sonuçlar merkezimizin gelecekteki gündemini ve çalışmalarını yönlendirecektir.

Siyaset, ekonomi ve kültür alanlarında yeniden yapılanmanın gereksinimini hissettiğimiz şu günlerde Ülkemiz kadınının kendi kendini tanımlama ve hatta kimliğini yeniden üretme çabasına katkımız olacağı için kıvançlıyız. Çünkü ülkemiz kadınlarına hepimizin gönül borcu var. Ege Üniversitesi olarak bu toplantıya katıldığınız için hepinize teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

* Ege Üniversitesi Rektörü

Sayın Başkanım, Değerli EKAM Yöneticileri, Değerli Konuklar, Saygıdeğer Bayanlar ve Baylar,

Bu baylar sözünü sona koydum çünkü gördüğüm kadarıyla salondaki üç dört baydan bir tanesiyim. Her şeye rağmen bu azınlıkta dört açılış konuşmasından ikisini biz baylar olarak alabildiğimize göre gene de bu başarıyı kutlamak lazım. Değerli konuklar erkek egemen toplum düzeninin insanlık tarihi boyunca sürmediğini biliyoruz. İnsanlık tarihinin çeşitli evrelerinde yada değişik toplum gruplarında kadın egemen düzenin de geçerliliğini okuyoruz. Bu işin doğasında da var. Her erkek doğumundan belli bir yaşa gelinceye kadar zaten bir kadının egemenliği altında büyüyor, hatta ondan sonra da erkeklerin evlenme öncesinde kadınlı ilişkilerinde kadının daha baskın olduğunu biliyoruz. Ama ne oluyorsa birden bire evlilik sonrasında bu denge tersine dönüyor. Nikahta keramet var dedikleri bu mu yoksa! Değerli konuklar ülkemiz kadın sorunları, kadın hakları açısından ilginç bir deneyime sahip. Dünyada belki de kadın haklarını en önce belki de bir çok ülkeden önce almanın mutluluğunu yaşıyor. Türk kadını büyük Atatürk devrimleri sayesinde, bu kazanımın geriye döndürülmesi ile ilgili çabaları hayretle karşılamak ise hiç mümkün değil. Türkiye de Türk kadınının bugün erişmiş olduğu belki yetersiz, ama yine de Türkiye'nin konumu ve şartları dikkate alındığında memnuniyetle karşılanması gereken konunun geriye doğru çekilmesini, hele bazı kadınların buna ön ayak olmasını anlamak gerçekten mümkün değil. Kadın sorunlarının çözümünün ve kadın haklarının yerli yerine konmasının teminatının laiklik olduğunu bilmemiz gereken bir dönemde bu toplantının önemli bir anlamı var. Aslında kadın sorunları yalnız ülkemizin sorunu değil, evrensel bir sorun ve bu sorunla mücadele edebilmek için kuşkusuz bütüncül ve kapsamlı bir yaklaşımı benimsemek gereği var. Bu toplantının böyle bir bütüncül ve kapsamlı yaklaşıma odaklanmayı hedef aldığını düşünüyoruz.

Bu nedenle **4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı'nın** hazırlanmasında ve sunulmasında emeği ve çabası olan EKAM'ın değerli yöneticilerini kutluyoruz bu çalışmalara büyük destek veren sayın devlet bakanımıza şükranlarımı sunuyorum hepinizi saygıyla selamlıyorum.

* İzmir Valisi

Saygıdeğer Valim, Değerli Belediye Başkan Yardımcım, Saygıdeğer Rektörüm, Saygıdeğer Dekanlarım, Gönüllü Kadın Kuruluşlarımızın Saygıdeğer Temsilcileri ve Saygıdeğer Hanımefendiler,

4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı'nda bulunmaktan çok büyük mutluluk duymaktayım. Bu güzel toplantıyı gerçekleştirdiği için EKAM Başkanımızı candan kutluyorum. Bugün sizlere Bakanlığımız olarak kadınlarımızla ilgili yaptığımız çalışmaları satır başlarıyla anlatmak istiyorum. 3 gün sürecek toplantı sonucunda çıkan kararların çalışmalarımıza yön vereceğine inanıyorum ve tekrar bu güzel çalışmanıza katkı veren değerli öğretim üyesi arkadaşlarıma candan teşekkür ediyorum.

Bildiğiniz gibi Devlet Bakanlığına atandığım ilk andan itibaren gönüllü kadın kuruluşlarımızla, üniversitelerimizle iş birliği içinde çalışmayı prensip edindik ve bu doğrultuda eğitim, sağlık, istihdam ve hukuk konulu dört komisyon oluşturduk. Eğitim komisyonumuzda çalışmalarımız çok yoğun bir şekilde devam etmekte. Yine herkesin yakından bildiği gibi 1995 yılında 4. Dünya Kadın Konferansı'nda benden önceki Bakanımızın, idarecilerimizin söz verdiği, ülke olarak taahhüt ettiği sözün gerçekleştirilmesi amacıyla 2000 yılına kadar okuma-yazma bilmeyen tek kadın kalmayacak taahhüdünün yerine getirilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile Devlet Bakanlığı işbirliği çerçevesinde büyük bir çalışma başlattık. Geçen Temmuz ayında başlatmış olduğumuz bu çalışma bugün itibarıyla 135.000 rakamına ulaşmış bulunuyor. Bu çalışmalarda 80 ilimizin valisine genelgeler gönderdik. Okuma yazma bilmeyen 18-20 yaşın üstündeki yetişkin kadınlarımıza okuma-yazma öğretmek amacıyla Halk Eğitim Merkezlerine yönlendirilmesini sağladık. Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerimizde de gönüllü kadın kuruluşlarımızın, gönüllü öğretmenlerimizin aracılığıyla bugün itibarıyla az önce söylediğiniz 135.000 rakamına ulaşmış bulunuyoruz. Onun dışında Sağlık Komisyonumuzda da kadının sağlığı ile ilgili çok yoğun çalışmalar yaptık. Kilis, Gaziantep, Mardin ve Batman illerimizde Kadın Sağlığı Birimi'ni (KASAKOM) oluşturduk. Bildiğiniz gibi KASAKOM 17 tane sağlıkla ilgili birimin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Ve burada da Doğu ve Güneydoğu illerimizde bilhassa 12 ilimizde yoğun çalışmalar yapmaktayız. İstihdam ile ilgili çalışmalarımız Ağrı, Şanlıurfa, Hakkari illerimizde çok güzel bir şekilde devam etmekte. Buralarda daha çok kilim dokumacılığına hız verdik ve Ağrı ilinde 4200, Şanlıurfa'mızda 2500, Hakkari ilimizde de 2000'i geçkin kadınıma hizmet sunmuş ve istihdam yaratmış bulunuyoruz. Onun dışında diğer illerimizde istihdam ile ilgili çalışmalarımız devam etmekte.

Bunun dışında toplumsal mesele olarak töreler gereği Doğu ve Güneydoğu illerimizde erken evlilikler olmakta. Askerlik çağındaki insanların hepsinin 2'ser 3'er çocuğu olduğu hepimizin bildiği bir gerçek. Bu durumdaki insanların evlenmesi amacıyla Milli Savunma Bakanlığı ile işbirliği yaptık. Askere giden er ve erbaşların muhakkak surette evlilik durumlarının araştırarak resmi nikahlarının sağlanmasını gerçekleştirdik. Ve onun dışında da yine 80 ilimizin valisine genelge yazarak, tüm Türkiye'deki kadınlarımızın mağduriyetini gidermek amacıyla medeni haklardan yararlanmalarını ve çocuklarının nüfus cüzdanına sahip olmalarını sağlamak amacıyla gerçekleştirdiğimiz bu çalışma doğrultusunda da bugün itibarıyla 32.000 rakamına ulaşmış bulunuyoruz. 32.000 kadının medeni haklarının verilmesi sağlanmış ve onun dışında da çocukların nüfus cüzdanı alarak eğitim görmeleri sağlanmış bulunmaktadır.

Onun dışında kanun olarak yapmış olduğumuz çalışmalardan bahsedecek olursak, hepimizin bildiği gibi kadın evlendikten sonra talep ettiği takdirde kocasının soyadının yanında kendi soyadını kullanma imkanını sağladık. Medeni Kanunun 153. Maddesini de geliştirerek isteyen kadın, kimliğinin kaybolmaması açısından istediği takdirde Nüfus ve Vatandaşlık İşlerine başvurarak kızlık soyadını da eşinin soyadından evvel kullanabilme hakkını almış bulunmakta.

Onun dışında aile içi şiddetin önlenmesi için reform niteliğinde bir yasa çıkarmıştık. 4320 sayılı yasa ve bu yasayı bütün Türkiye'mizde herkese duyurmak amacıyla bütün Emniyet Müdürlüklerinin

* Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı

karakollarına, barolara, gönüllü kadın kuruluşlarına dağıttık. Buradaki reform niteliğinde yapılan yasaları iki satır başıyla anlatayım.

Bundan evvelki yıllarda bildiğiniz gibi polisler, aile içi şiddete müdahale edemiyordu. Yaptığımız reform niteliğindeki yasayla polisin eline yetki verilerek şiddeti uygulayan kişiyi karakola götürüp hakimnin verdiği kararlar doğrultusunda ceza uygulanacaktır. Bu yasanın duyurulması için Başbakanlık olarak yasa tasarısını herkese dağıttık.

Kadınlarımızın mağdur olduğu bir konu daha var 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına ilişkin yasa. Bu yasa değişmeden önce bekar bir kadın bir işletme açtığında evlendiği takdirde vergi mükellefiyeti erkeğin üzerine geçiyordu. Kendisi vergi mükellefi olamıyordu. Bundan da birçok kadınıımız mağdur olmuştu. Bu yasa tasarısını hazırladıktan sonra Maliye Bakanlığı'nın organize ettiği Gelir Vergisi Yasasının içine koyduk ve Gelir Vergisi yasallaşınca bizim yasa tasarısı da burada geçmiş oldu. Dolayısıyla kadınların bundan böyle kendi başına vergi mükellefi olmaları sağlandı.

Yine kadınlarımızın mağduriyetine neden olan nüfus kayıtlarında evli, bekar, dul, boşanmış ifadeleri yazmaktaydı. 19.11.1997 itibarıyla evli ya da bekar ifadeleri yazılıp diğer ifadeler nüfus cüzdanlarından çıkarılmıştır.

Şu anda TBMM'ne sevk edilen yasa tasarılarımızı satır başlarıyla size anlatayım:

* Türk Ceza Yasasının zina ile ilgili 440 ve 441. Maddeleriyle ilgili kanun tasarısı meclis gündeminde yer almakta.

* Kadının statüsü ve sorunları teşkilat yasası yok bildiğiniz gibi. Teşkilat yasamız bütçe komisyonunda ve biran evvel meclis gündemine aldırarak için çalışmalarımız devam ediyor.

* Nafaka artırımı davalarının davacının ikamet ettiği ilde açılmasına ilişkin kanun tasarısı. Bunlar aslında Medeni Kanun' da var; fakat, kadınlarımız gerçekten çok mağdur. Bu yasa tasarısı ile bulunduğu illerde nafaka davası ve mahkeme açma kararını getiriyoruz.

* Baraj yapımı ve benzeri yatırımlar sonucunda konutsuz kalan çocuksuz kadınlara ve erkeklere konut verilmesini düzenleyen yasa tasarısı. Bu yasa geçtiği zaman hem erkek hem kadın yalnız yaşayan insanlar, böyle mağdur durumlarda hak sahibi olabilecekler.

* Mahalli idare reform tasarısında İl Özel İdaresiyle kadının statüsünü yükseltici çalışmalar yapmak ve kadın sığınma evleri açma görevleri verilmiş ve İl Genel Meclislerinde kadınların en az %30 oranında temsili amaçlanmıştır. Bu çalışmaları da hukuk komisyonumuz hazırladı. Şu anda TBMM plan ve bütçe komisyonundan yasa geçti. Ekim ayında TBMM açıldığında bu yasa tasarılarımız orada görüşülecek.

* 506 sayılı sosyal sigortalar kanununun 43.maddesinin değiştirilmesi ile ilgili yasa tasarısı, şuanda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında bulunmakta. Tasarıyla özürli olmaktan dolayı erken emekli olan sürekli iş görmezlik ve malullük maaşı alan ve genç yaşta emeklilik haklarını elde edip, yaşlılık maaşı alan kadınlar ve erkeklerin eşlerinin de doğum yaptıklarında sosyal sigortalar hastanelerinin doğum ünitelerinden ve ana sigortası yardımlarından yararlanmalarını sağlamak amacıyla düzenlendi.

* Evlilik birliği dışında dünyaya gelen çocukların yasal haklarının sağlanması yönünde yapılan çalışma. Medeni kanunun ilgili maddelerinde değişiklik yapılarak iki babalık yerine tek babalık sistemine geçilerek evlilik dışında dünyaya gelen çocukların da evlilik içinde doğan çocuklarla aynı haklara sahip olması hedeflendi.

* Yetim aylığının bağlanmasına ilişkin yasa. 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 58. maddesinin 4. fıkrasında değişiklik yapmakla ilgili yasa tasarısı. Emekli adi malullük, vazife malullüğü aylığı alan ve iştirakçi olan kız çocukların anne babalarının emekli sandığına tabi olarak aylık almakta iken ölümleri halinde %25 oranında yetim aylığı bağlanması esas getirilmiştir. Adalet ve Maliye Bakanlığından görüş alındı. Maliye Bakanlığı Sandığı tarafından ödemelerinin fazlaşacağı nedeniyle

olumsuz görüş verdi; fakat, bu yasanın ısrarla takipçisiyiz, çünkü bakanlığımıza intikal eden mektuplarda kız çocuklarının mağdur olduğunu hep birlikte görmekteyiz.

* Onun dışında çalışmayan evli kadınların ev emeğinin sigortalanması yasa tasarısı. Bu tasarıda da yine ilgili bakanlıkların görüş aşamasında. Bazı bakanlıkların olumsuz görüşüne rağmen bu yasanın da % 100 çıkmasının zorunlu olduğuna inanıyoruz. Çünkü burada ev kadınlarımızın güvencesini sağlamış olacağız.

* Sağlık sigortası ile ilgili yasa. Çalışmayan erkeğin eşinin sağlık sigortasından herhangi bir şart aranmaksızın yararlanması ve anne ve babanın çalışması halinde çocukların her ikisinin de sağlık yardımından tercihlerine göre yararlanabilmeleridir. Bu yasa tasarısında eşlerden birinin tabi olduğu kurumun sağlık sigortasının yetersiz olması durumunda sigorta kurumuyla ilişki kesilerek diğer eşin bağlı olduğu sağlık kurumundan yararlanması önerilmektedir. Burada insan haklarından sorumlu Devlet Bakanlığı müşterek bir çalışma yürütmekte.

* Aile mahkemelerinin kurulması çalışmalarına çok büyük önem vermekteyiz. Çünkü Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından yapılan, karşılaştırmalı aile mahkemelerinin kurulmasında yararlanabilecek bir model olarak çalışma komisyonumuzun görüşüne sunuldu. Burada amacımız, aile içinde yaşanan sorunlar mahkemeye intikal ettiğinde, ailelerin bir araya gelmeleri durumun ortaya çıkmakta. Oysaki aile mahkemelerinin gizli celsede yapıldığında buzların olmayacağı düşüncesindeyiz ve o nedenle de bunun da ısrarlı takipçisiyiz.

* Bugüne kadar yapmış olduğumuz çalışmalarda medeni kanun 4 yıllık gönüllü kadın kuruluşlarımızın takibiyle belli bir yere gelmiştir. Bunu daha da çabuklaştırarak gönüllü kadın kuruluşlarımızla birlikte Yargıtay başkanımızı ziyaret ederek, ricalarımızla çabuklaştırıp Adalet Bakanlığına bunu sundular.

* Medeni Kanunun kabulünün 72. Yıldönümünde, 17 Şubat 1998 tarihinde Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulan medeni kanun komisyonu çalışmalarını bize sunmuştu. Biz de gönüllü kadın kuruluşlarıyla bu yasayı aldık inceledik. Devlet bakanlığıyla gönüllü kadın kuruluşlarının görüşü alınarak Nisan ayında sunduk. Daha sonra barolar ve Yargıtay'ın görüşleri alındı. Bu görüşler doğrultusunda tekrar toplanan medeni Kanun Komisyonu yapmış olduğu çalışmaları Bakanlar Kuruluna sundu. Geçen haftalarda Bakanlar Kurulu'nda bu yasanın prensibi konuşuldu. Daha sonra da TBMM'ye sevk edildi. Ekim ayı başında Adalet Komisyonuna gelecek ve Adalet Komisyonunda alt komisyon oluşacak, alt komisyon da prensipleri görüşülecek ve ondan sonra da kanun genel kurula gelerek kanunlaşacak.

* Burada en önemli konu. Yalnız bizde değil bütün dünyada olan "aileyi erkek, koca temsil eder" ibaresi kaldırarak "aileyi kadın-erkek birlikte temsil eder" ibaresi getirildi.

* Evlendikten sonra edinilen malların boşanma anında eşit paylaşımını getirmekteyiz. Şuan ki medeni kanunumuzda paylaşmalı mal sistemi var. Paylaşmalı mal sistemi şu anda mevcut olmasına rağmen kimsenin rağbet etmediği hepimizin bildiği bir gerçek. Yeni evlenen bir çiftin bu paylaşımı masaya yatırmaması nedeniyle devletin adil bir sistem getirmesi gerekir. Kadının mağduriyetine neden olduğu için ısrarlı takipçisiyiz. Evlenmeden evvel kadın ve erkeğin mülkleri var. Evlendikten sonra edinilen malların eşit paylaşımı konusunda bütün arkadaşlarımız hem fikirdir. Bunun da takibi yine bize düşmekte.

Kadın Hakları diye bir ayrımcılık yapmak peşinde değiliz fakat kadınlarımızın varolan insan haklarının takipçisiyiz. O bakımdan bu çalışmalarımızı yoğun bir şekilde takip etmekteyiz.

* Bakanlığımız bünyesinde 3B diye bir bankamız var: Bilgi Başvuru Bankası. Burada pilot bölge olarak başlattığımız çalışmada Ankara merkezde Ankara Büyük Şehir Belediye Başkanı'nın bize vermiş olduğu imkanlar doğrultusunda 200'ü aşkın mağdur kadınıımız kendilerine burada destek aramaktalar. Buradan kadınlarımız evlerde kendi ürettikleri ürünleri getirip burada hiçbir ücret talep etmeden Ankara halkına sunmakta ve ailelerine katkıda bulunmaktalar. Burada bundan evvelki yıllarda Halk Bankası ile

yapmış olduğumuz ortak çalışma neticesinde evde çalışan kadına 500 milyon, eğer dükkan açarsa müstakilen 1 milyar TL (burada yaş sınırı 35'tir). Fakat kadınlarımız daha çok çocukları üniversiteye gittikten sonra çalışmaya ihtiyaç duymaktalar. Bunların maliyetini gidermek amacıyla 55. Hükümet zamanında Halk Bankası Genel Müdürlüğüyle yapmış olduğumuz çalışmalar doğrultusunda 35 yaş sınırını 45 yaşa yükselttik. Yani 45 yaşa kadar kadınlarımız istedikleri taktirde Halk Bankası'ndan girişimcilik kredisi alabilmekteler. Bu yaş sınırı sadece kadınlara mahsus.

* Milli Eğitim Bakanlığı ile Devlet Bakanlığının müşterek başlattığı genç kız ve kadınların eğitimini geliştirme projesi de aynı şekilde büyük bir hızla, inanıyorum ki daha da artarak devam edecek.

* Kadınlarımızın ürettiği bu 3B'deki ürünleri 26 Ağustos - 10 eylül tarihlerinde açılan uluslar arası İzmir Fuarı'nda Sanayi Bakanlığı'na başvurarak stand açtık ve kadınlarımızın ürünleri çok büyük rağbet görmüştür. Bunun dışında Portekiz'de açılan fuara da kadınlarımızın ürünlerini gönderdik. Hem ülkemizin tanıtımı açısından hem de kadınlarımıza gelir sağlamak açısından büyük bir çalışma oldu. Cumhuriyetimizin 75. Kuruluş yıldönümü nedeniyle basılması planlanan "Türkiye'de Kadının Durumu" adlı kitabımızda yoğun bir şekilde devam etmekte. Önümüzdeki günlerde de kamuoyunun hizmetine sunacağız.

*30 Eylül - 3 Ekim tarihleri arasında Cumhuriyetin "75.Yılında Türkiye'de Kadın Yazını ve Kadın Yazarlar" Konulu panel ve kitap fuarı düzenlenecektir. Bu organizasyonun çalışmaları devam etmektedir.

* Pekin öneri ve kararları doğrultusunda Aralık 1996 tarihinde ilgili tüm tarafların katılımıyla hazırlanan Ulusal eylem planı sayısal verileri güncelleştirilerek basıma hazır hale getirilmiştir. Bu çalışmalarımız da yoğun bir şekilde devam etmekte.

*KSSGM'nün Türkiye genelinde teşkilat yasamız çıkmadan evvel diğer illerde birimleri hizmete girdi. Diyarbakır ilini resmen açtık İstanbul, İzmir, Adana, Erzurum, Bursa Trabzon, Van, Diyarbakır, Antalya, Sivas valilikleri bünyesinde Kadın Statüsü'nü önümüzdeki günlerde açacağız. Burada bütün gönüllü kadın kuruluşlarımızla işbirliği çerçevesinde yine merkezde olduğu gibi çalışmalarımızı devam ettireceğiz.

*En büyük çalışmamız kadın eğitimi konusunda az evvel de söylediğim gibi 2000 yılında okuma-yazma bilmeyen tek kadını kalmayacak taahhüdünün yerine getirebilmesi için her kadın üzerine görev düşüyor. Devlet Bakanlığı olarak partiler üstü çalışma yaptığımız hepimizin bildiği bir gerçek. Bütün partilerdeki gönüllü kuruluşlardaki arkadaşlarımıza da özellikle rica ediyorum, herkes kendi semtinde okuma yazma bilmeyen kadınları tespit ederek muhakkak suretle halk eğitim merkezleri aracılığıyla okuma yazma öğrenmesinin zorunlu olduğunu bir kere daha dile getirmek istiyorum.

*T.B.M.M Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu kuruldu. Gerek iç hukukumuzun taraf olduğu uluslar arası sözleşmelere uygunluk sağlanması, gerekse T.B.M.M' ye sevk edilen yasa tasarılarının kadın erkek eşitliği açısından incelenerek, özel politika ve stratejileri gözden geçirmek ve bunların uygulanmasını izlemek amacıyla T.B.M.M bünyesinde kadın erkek eşitliği komisyonunun oluşturulması çok büyük bir hizmet oldu.

Bütün çalışmalarımızı değerli milletvekili arkadaşlarımız gözden geçirdiler ve çalışmalarımızda bize yön verdiler. Bu çalışmalarımızdaki başarılarımızı aynı zamanda buradaki katılımcılara borçluyuz çünkü gönüllü kadın kuruluşlarımızdan ve akademisyenlerimizden gelen öneriler ve onların destekleri sayesinde bugüne kadar gerçekten büyük ilerleme kaydettik. Bu sempozyumun sonunda da çok güzel neticeler alacağımıza ve alınan kararları da Bakanlık olarak aynen uygulayacağımıza inanıyorum. Hepinize bu toplantıya katıldığınız için candan teşekkür eder, saygılar sunarım.